

Locuint'a Redactorului
si
Cancelari'a Redactiunii
e in
Strat'a Morariloru Nr. 13.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi deoat'u numai de la corespun-
dintii regulari ai „Federatiunii.“
Articlii ramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalul politic, literariu, comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vineri-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune
Proptei lune . . . 3 fl. v. a.
Pre siese lune . . . 6 „ „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „ „
Pentru Roman'a :
pre an. intregu 40 Lei n. . . 16 fl. v. a.
„ 6 lune . . . 20 „ „ „
„ 3 „ . . . 10 „ „ „
Pentru insertiuni :
10 cr. de linia, si 30 cr. taps'a tim-
brale pentru siese care publicati-
une separatu. In Locu deschisu
20 cr. de linia.
Unu esemplariu cost'a 10 cr.

Alu II, Procesu de Presa alu „Federatiunii.“

Onorab. cetitori si voru aduce aminte
ca la 7. dec. 1868. Curtea Juratiloru ab-
solvi pre Redactorulu acestui diariu in an-
tialu s'eu procesu de presa. In data dupa
ac'est'a fu trasu in alu II. proc. pentru pu-
blicarea „Pronunciamentulu“ si a Declara-
tiuniloru de adhesion la pronunc. In 17 si
18. dec. 1868. s'au deresu in asta cauza
procesulu verb. la judele de instructiune. In
23. dec. 1868 s'au publicatu decretulu im-
per. (datu in 16. dec.) prin carele se sistase
procesulu inceputu in contr'a urdiloru
pronunciamentulu. In puterea legii de pre-
sa Redactorulu „Feder.“ nu se mai potea
trage in judecata, cu tote aceste, lucru ne
mai pomenitu! cam la inceputulu lui mar-
tiu 1869. Redactorulu primesce citatiunea,
punendu-i-se terminulu de pertratate pre 18
martiu, chiar' pre diu'a alegerii de deputatu
in cerculu de Ceic'a, unde era candidatu de
alegatoriu rom. si chlamatu a se infatisia la
actulu alegerii. Cu tote ca ae'asta minuna-
la coincidentia desceptase ore—si care banue-
la, totu-si Redactorulu neci prin minte nu
tra trecutu ca ar' pote se fie condennatu,
— ca—ci altmintea remanea a se aperi in-
tra si in persona, — deci substitui in
loculu s'eu unu advocatu. — Sentintia
Curti Juratiloru au pusu in uimire
pre toti omenii, cari mai au ore—si
care sentiu de dreptu si de dreptate. Tri-
bun. de presa cercase in 4 ronduri mai nain-
te de deschiderea dietei a immanua sentin-
tia, dar lipsindu Redactorulu de a casa, nu
tra potutu efaptui. Dupa deschiderea dietei
traculu stete balta, pana in dilele ultime a
le sesiunii, candu procur. gen. cere dietei fa-
cultatea de a pote escuta sentintia. Comissiu-
nea de imunitate nu mai era deplina (d'in
1) membrii lipsia notariulu si alti membri,
parte in Delegatiune la Vien'a, parte dusi a
casa) prin urmare inchidendu—se sesiunea
si procur. gen. neavendu concess. ceruta
tribun. de presa, nepotendu escuta partea
personal a sentintiei, vru se escuteze ace-
stie pedepsei, adeca glob'a si numirea Red-
actorulu inter. si eca d'in asta cauza Red-
actorulu recursu in casatiune in contr'a decisiu-
ni tribunului de presa. Ac'est'a este pe-
rtu geneasa preces. II. Cu asta cale pub-
licandu tote actele relative la acestu proc.
de presa. si ne rezervamu pentu alta data
vorbi mai pre largu despre acesta afacere.

Copia oficiale.

Procesu verbalu

In siedinti'a publica a tribunului jura-
toriu in cause de presa, tienuta in Pest'a
in 18. martiu 1869.

Objectulu este acus'a pentru delictu de
presu radicata de procurorulu generalu, in
contr'a lui Alesandru Romanu ca re-
spondietoriu alu „Federatiunii.“

Presenti: D'in partea tribuna-
li: Josefu Nyeviczkey, protonotariu la
tribun. de presa, ca presedinte; Josefu Bovankovits si
Makovetz, asesori la tab. reg. ca
notari; Enricu Steiner concipientu o. r.,
notariu. D'in partea partiteloru: Carolu
Makovetz, consiliaru ministerialu etc. ca procu-

roru generalu; in loculu acusatulu represen-
tantele s'eu verificatu, Josa Eleöd.

Infatisiandu—se judecatori'a in sal'a de
pertratate, presedintele anuncia, ca acusa-
tulu Alesandru Romanu, susternendu
petitiunea sa pentru amanarea pertratarii
de adi, care inse i s'a respinsu pre calea pre-
sidiiale, a alaturatu si una scrisore prin care
impoternicesce pre dlu avocatulu Josa Eleöd,
ca s'el—u represintela pertratate, si insinuan-
du—se numitul s'eu representante la tribu-
nalu, acestu—a l'a primitu dreptu represen-
tante; dreptu—ace'a pertratate se va tieni
prin intromisiunea numitul reprezentante alu
acusatulu.

Ne facandu se vre—una observatiune d'in
partea procurorulu generalu neci d'in a
acusatulu in contr'a anuciului presidialu,
judecatori'a se retrase in incaperca laterale
spre a constitui tribunulu juratiloru

In ainte d'a se deschide siedinti'a etc.
etc. presedintele publica urmatori'a sentin-
tia a tribunului :

Fiindu Alesandru Romanu de-
chiaratu vincvatu prin conclusulu ju-
ratiloru, pronunciatu cu 11 voturi
contr'a unu—a, — considerandu, ca acu-
satulu a comisu continuu si de repetite
ori delictulu, pentru care se afla vino-
vatu d'in partea juratiloru, er' pedeps'a
dupa §. 9. art. XVIII. Ld'in 1848 se
pote estinde pana 2 ani de inchisore, si
multa de 200 fl., considerandu ca viet'a
de mai nainte a acusatulu este nepu-
nibile, se judeca la suportarea unu i
anu de inchisore si la solvirea unei
multe de 500 fl., la suportarea
speseloru proceduriu judeciale cu 29 fl.
4 cr., si 8 fl. dreptu remuneratiunea
intrepretelui.

Dupa publicarea acestei sentintie, pre-
siedintele desolvi siedinti'a, si cu ac'est'a
procesulu verbalu s'au inchiatu si suscri-
su. Josefu Nyeviczkey m. p. presedinte,
Enricu Steiner m. p. notariu.

Pentru autenticitatea acestei copie:

Pest'a, 14. aprile 1869.

(L. S.) Mihailu Fanser m. p.,
directoru la biuroulu tribuna-
lulu de presa.

Copia oficiale.

Nr. 6.

In numele Majestatii sale apostolice
regesci, a preagratosulu nostru Domnu, tri-
bunulu de presa alu juratiloru d'in cer-
culu pestanu este a se insciintia

Tabl'a un. regesca septemvirale ca foru
de casatiune in cause de presa, — considerandu,
ca in procesulu de presa pornitu de procur-
orulu generalu in aintea tribunului de presa,
alu juratiloru d'in cerculu pestanu, in con-
tr'a lui Alesandru Romanu redactoru res-
pondietoriu alu diurnalulu romanu „Fede-
ratiunea“ pentru comiterea delictulu de
presu contr'a §. 9. a legii de presa, — in
urm'a pertratarii publice, tienuta in 18. Mart.
1869, d'in partea tribunului juratiloru
acusatulu fu dechiaratu de „vinovatu“, er'
tribunulu de presa l'a judecatu la supporta-
rea unu i anu de inchisore,
la solvirea unei multe de 500 fl.,

29 fl. 4 cr. spese procesuali si 8 fl. remu-
neratiune pentru interprete;

considerandu, ca acusatulu, cu oca-
siunea fasiunii sale, d'in multele comunicate,
numai in privinti'a unu—a a dechiaratu ca
nu elu i este autoriulu, ba inca nece pre auto-
riulu acestui unicu articlu nu l'a descoperitu;
er' in ainte de inchiarea cercetarii la ulti-
m'a intrebare, a respinsu, ca d'in respectu-
lu aperarii sale nu doresce continuarea cer-
cetarii; prin urmare in procesur'a presinte,
basata pre principiulu acusei er' nu pre
alu fasiunii, plansorea lui, radicata con-
tr'a defectuosetatii investigatiunii, n'are te-
meiu;

considerandu, ca acusa fu indereptata
contr'a persoanei sale, si elu nu si-a suste-
rnutu exceptiunea contr'a investigatiunii pro-
curorulu generalu pana la terminulu desip-
tu in §§. 1. si 2. ai ordenatiunii ministe-
riale de dt. 25. Iuliu, 1867;

considerandu, ca pre representantele
s'eu, ce s'a infatisiatu la pertratate tribu-
lulu juratiloru, prin impoternicirea alatu-
rata la recursulu s'eu de su nr. 91, l'a incre-
dintiatu cu reprezentarea sa, inainte si fara
vre una reserva;

considerandu in urma, ca meritulu con-
clusulu tribunului juratiloru, pre calea
ac'est'a, nu pote fi objectulu apretiaru judi-
ciarie, asemenea nu formeza motivu pentru
casatiune neci impregiurarea, ca, in caus'a
suversante, judecatori'a de presa n'a aflu-
tu de trebuintiosa aplicarea §-lui 71. d'in or-
denatiunea ministeriale dta in 17 Maiu
1867;

considerandu tote aceste, a decisu a
respinge plansorea a acusatulu i condennatu.

Judecatori'a de presa a tribunului
juratiloru d'in cerculu pestanu retransmiten-
du—i se scrisorile susternute in 24. Martiu
a. c. su nrulu 109, se insciintieza despre
acesta judecata, pentru ca se face despuse-
tiunea ulterioara.

Data in Pest'a, d'in siedinti'a publica
a tablei unguressi regesci septemvirali, ca
foru casativu, tienuta in a dieca lunci Aprile
anulu una mie optu sute siese—dici si noua.
Georgiu Majlath m. p. presedinte, Georgiu
Rath. m. p. jude la tabla reg. ca refe-
rinte.

Pentru autenticitatea copiei:

Pest'a, 14. Aprile, 1869.

(L. S.) Mihailu Fanser m. p.
directoru biuroulu judecatoriei
de presa.

Nr. 112

Pres. Jud. de Pr.

Prin acesta insciintiare oficiala, conclu-
sulu retransmisu, alu judecatoriei de presa si
alu tribunului supremu se comunica cu
Domnulu Alesandru Romanu ca proprieta-
riu editoriu alu diariulu „Federatiunea“,
pre langa adeverintia de primire, si even-
tualmente in intielesulu §§. 3 si 4. ai orde-
natiunii ministeriale dta in 15 Maiu 1868,
cu acea observatiune, ca d'in motivulu immu-
nitatii, susatoria in privinti'a deputatoru
dietai, s'au facutu totu—odata pasii pentru
concesiunea camerei dietale, receruta la ese-
cutarea sentintiei ce si-a ostigatu deja va-
lore de dreptu.

In intielesulu §. 5. alu ordenatiunii ci-

tate a ministrulu justitiei, dta in 15. Maiu,
1868, Dnulu Alesandru Romanu ca proprie-
tariu edetoriu alu foiei „Federatiunea“ se
indruma ca, in tempulu prefapta in §. 36.
art. XVIII. l. d'in 1848, se implenesca pre-
scriesele acelu paragrafu.

In urm'a raportulu ce va fi a se face
despre immanuarea conclusulu; resinte, pro-
curorulu generalu este a se insciintia prin
rubru.

Pest'a, 11. Iuliu 1869.

Josefu Sarkany m. p.
presedintele judecatoriei de
presa in cerculu de Pest'a.

Nru: 273.

Jud. de Pres. 1869.

Recursulu presinte pentru casatiune,
susternutu la tempulu prescisu, d'inpreuna
cu scrisorile relative la esecutiune, este a se
provede cu raportu si a apoi a se susterne
la sectiunea de casatiune a curiei u. r., fi-
indu a se insciintia despre ac'est'a prin rub-
ru vice—directoruлу causelu reg. Jonu
Szabó ca procurorulu gener., aseme-
nea si Alesandru Romanu.

Data in Pest'a, d'in siedinti'a judeca-
toriei de presa, tienuta in 18. Iuliu, 1869.

Josefu Sarkany m. p.
presedinte.

Jakabfalvay m. p.

notariu.

Delegatiunea Unguresca.

Comisiunea financiaria in siedintiele tie-
nute sambeta si domineca (17. si 18. iul.)
si—termina lucrariile. Min. comun. de finan-
findu intrebatu in privinti'a sumei remase
de pre anulu 1867, a respinsu, cumca mi-
nistrulu ung. de fin. nu s'a potutu invol
pana acum cu celu d'in Vien'a in privinti'a
cuotei, ce li s'ar' cuveni cate la unulu, se
spereza inse, ca in sesiunea actuale a deleg-
se va medioloci invoiel'a receruta. In pri-
vinti'a socoteleru de pre an. 1868 mini-
strulu comun. finan. dechiaru, ca nu le va
pote face pana la finea an. cur., er' cele
de pre 1869 voru fi gat'a in iuniu 1870.

Trecundu—se la desbaterea speciala a
bugetulu, se esprime dorintia, ca ministru-
lu se presinte delegatiunii unu raportu de-
spre cei ce tragu pensiu si subventiu, si
la tempulu s'eu se eluce unu proiectu de
lege despre pensiunare. Min. fin. apromite
apoi a presinta dieteloru dualistice unu pro-
jectu de lege despre nedependintia tribuna-
lulu supremu de finacie. Ed. Zsedeni dice,
venitulu vamale au crescutu in cei doi ani
d'in urma deci doresce ca in locu de 10.944.000
se se prelimineze 12.000.000 fl. Ministrulu
nu este contr'a daca cei doi min. de finan-
cie se voru invol.

Blasiu, in 15 iuliu 1869.

Multu Stimatle Dle Red!

In pretiuit'a foia a D-vostre Nr. 72—257
in articulu de fondu se afla unu estrasu
d'intr'una scrisore privata de la Blasiu, ca-
rele suna: „In 9. Iuniu se depuse esamenu
d'in dogmateca.“ In estrasulu ac'est'a se
dice, cumu ca Preasant'a Sa Domnulu
metrop. ar' fi numitu sinodulu d'in 11. Au-
gustu, 1868 „conventiculu.“ Ca unulu ca-
rele am fostu de fatia la acelu esamenu
d'in 9. Iuniu, mi ieu voia, in interesulu ade-
verulu a face una reflexiune cu privire la
ac'esta asertiune. Mai antaiu permitu, cum
ca esamenu d'in 9. Iuniu n'a fostu d'in
dogmateca, ci d'in dreptulu canonicu. Cum
ca Preasant'a Sa Dnulu metropolitu in esa

menulu acest' a ar' fi numitu conventiculu sinodulu d'iu 11. Augustu, 1868, e cu totulu neadeveratu. Prea saut'ia sa numai at'ata a disu despre sinodu, cum e' a'cel'a, ce e de-reptu, n'a avutu capu. D'iu cari cuvinte nu urmeza, cum-c'a l'a numitu conventiculu. Iatreba intortocatoriulu cuvintelor Pr. s. Sale pre cei ce au fostu de facia la esamenulu amintitu, si se va convinge, ca a re-portatu falsu. Pre semne d'insulu are scopu malitiosu de a semen'a sement'ia discordiei, si a neinteligerei, si inca intr'unu tempu ca a'cel'a candu e de cea mai mare trebuintia concordia intre noi!! La altele d'iu estrasulu amintitu ca unulu, carele n'am placere a polemisa, nu voiescu a reflecta. Primemesce, etc.

D'ideramu locu acestei indreptari venite chiaru de la urditiu ne placutulu incidentu, si daca, anume d'iu asta cauza, s'ar mai pot'e cine-va indoi, pentru ca se se resfire tota indoiel'a lasamu se urmeze alta rectificare mai ponderosa, carea ni veni de la unu demnitaru bes. persoana noa preastimata si demna de totu credimentulu. Eca ce dice relativu la obiectulu d'iu cestiune

„Eu, St. Dle, inca am fostu de fatia la acelu esamenu si am auditu tote ceea ce s'au disu si asi' dupa propria mi-cintiia potu dice ca e falsu asertulu, cumca vorbele in acestu obiectu s'ar fi templatu candu au datu Clericii esamenu d'iu dogmatica; ce va asemere s'au templatu cu ocaziurea esamenulu d'iu dreptulu canonicu, unde tratandu-se despre sinode unulu d'iu profesorii teologiei (G. P.) ca o're care indiscretiune au aruncatu mai susu amintitele cuvinte, si esaminatulu teneru esitandu cu responsulu, Metropolitu dise urmatoriele: „Adunarea clerulu la 11. Augustu, 1868. convocata numai pentru alegerea A-Episcopului nu se potenu mi sinodu intru intielesulu strinsu besericescu, pentru ca au lipsitu capulu, adeca Episcopulu.“ Dupa cum bine mi-aducu amiate, aceste sunt cuvintele pronunciate de Metrop. era ca ar fi edisu cuventulu „conventiculu“ este calumnia si scor nitura.“

Precatu ni-ar fi fostu de adanca dorerea daca s'ar fi adeveritu impartesirea a supra incidentulu d'iu cestiune, cu atatu mai viua ni este bucuria ce sentimu ca, prin indreptarea presinte, lucrulu s'au redusu la adeverat'a sa valore. Sinceritatea bucuriei nostre resulta d'iu stim'a ce portamu catra persona Pr. S. Sale Dlui Metropolitu, pentru rarele cualitati spiretuale, cari avemu onorea, a le cunoose de mai multu tempu si cari ne-au facutu noa nu numai sperantie ci convictiuni in privint'a celor ce avemu se a sceptamu de la activitatea Pr. S. Sale atatu in privint'a Besericeii catu si a natiunii nostre. Nu ignoramu legiunea feluriteloru pedece si greutati cari, mai vertosu in epeca presinte, se punu in calea arcierilor nostri, si in specie a Pr. S. Sale Dlui Metropol. dar' credemu si tienu la credint'a nostra, ca vertutea prin pedece numai se stimuleza.

Observamu inca odata, ca scirea impartesita, se stracorase pana la noi prin mediolocirea unui calatori, carele d'iu intemplanu trecuse cam atunei pre la Blasiu, apoi se nu prindia mirare pre nimeni decum-va „fama crescit eando.“ R e d.

De langa Versietiu 17/7 1869.

Eri in 16 iuliu a. e. s'a tienu in Versietiu Conferint'a scolare conchiamata de catra inspectorulu scol. alu Timisiului D. Marx.

La recasta conferintia au fostu provocati a lua parte invetiatorii si artisti'a comunala; conferint'a o deschise D. Inspectoru cu una cuventare lunga in limb'a ma-

giara (bagséma pentru cei 4-5 notari cari pricepu magiarsce, ca ei d'iu invetiatori forte putieni o voru fi priceputu) care asi' de cu atentiune a fostu ascultata catu mai pre toti i cuprinsese somnulu; dupa aceea vorbi germanesce, — si escusandu-se ca nu scie limb'a serba, a provocatu pre D. notariu Veitner ca se vorbesca in numele seu scribiloru, si se li spuna scopulu acestei conferintie, — in fine lua era D. Inspectoru cuventulu in limb'a romana escusandu-se, ca elu nu scie dupa stilulu nou romanesc, inse va vorbi asi' precumu a invetiatu, apoi incepu a mesteca si a intortoca romanesc, luandu de ajutoriu candu german'a candu magiar'a, Dsa a vrutu se ne spuna ca pre basea legiloru ung. d'iu an. 1867 are intentiunea de a regula scolele poporale, spunendu ca acea lege amintesco despre 2 feluri de scole, adeca: comunale si confesiunale, si ca sta in voia libera fie careia comune a se dechiaru ori pentru n'a ori pentru alt'a, dandu terminu de dechiarare pana in 25. iuliu, a. e. spunendu totodata, ca deca 30. familie d'iu comuna se dechiaru pentru scola comunala, era alta parte catu de mare s'aru dechiaru pentru scola confesiunala, toti fara diferentia voru contribu la scola si pentru sustinerea invetiatoriului comunala, — era cei de partea confesiunala (afara ca platescu pre invetiatoriulu si scola comunala) se se ingrigesca singuri cumu sciu pentru sustinerea invetiatoriului si scolei loru, — ba dupa catu am intielesu nici l'ea acestui d'iu urma nu se va mai incasa prin artisti'a comunala. Frumosa libertate!

Multi invetiatori au fostu de fatia dar nici unulu n'a avutu curagiulu a dice macaru unu cuventu, nu me miru de germani ca ei acesti-a in ruptulu capulu se lupta cu totii pentru scolele comunale, si sunt voirosi, ca ei ei singuri se supunu magiarisarii si daca intrebi pre atare d'iu ei de care natiune se tiene? ti-respondu „ich bin ein Ungar“ dar se li poftimu drumu bunu incatro au plecatu; — me miuneze inse multu de invetiatori rom. caroru-a li-ameintiata sortea, cum, de nici unulu n'a d'isu macaru unu cuventu; caus'a acestei taceri dupa catu m'amu potutu convinge a fostu — nesciint'a.

Dupa conferintia audiamu pre unii d'iu invetiatorii nostri intrebandu-se, ca ore, cari sunt scolele confesiunale si cari sunt cele comunale; altii era i audiamu dechiarandu-se, ca ei voru mai bucuros scole comunale, numai ca se scape de sub episcopulu; altii diceau ca ei voru scole confesiunale, pentrucu se temu de introducerea limb'ei magiare in scole, — apoi poftimu, confusiune! aici e reu, colo nu e bine, in catro se ne abatemu? candu invetiatorii nu sunt uniti in principie, apoi unde e poporulu? sermanulu, o se-lu traga unii intr'o parte, altii intr'alt'a, si in urm'a urmeloru frecari si desbinari daunose pentru toti; ore nu ar' fi fostu mai bine candu capii natiunii si respective episcopii ca inspectori supremi de scole se fie preventu astoru felu de abuzuri, si acum'a se scimu de care se ne tienu?

Unii d'iu invetiatorii nostri inca nu se interesada de causele nostre de felu, ba potu dice, ca vr'o cati-va sunt cari n'au cetitu diurnalu romanescu de candu sunt ei, apoi unii sunt preveduti si cu mediuloce materiale d'iu cari ar' pot'e se-si prenumere, dar' i au incungiu ratu nepasarea si trandav'a, ca-ee cum e d. e. invetiatoriulu d'iu Varadi'a C. . . Mviciu nici numele nu si-lu scie serie fara sminta, nu i-ar' fi spre stricare a ceti ca se se mai ciopl'esca si civilizeze. — dee Ddieu! U. . .

Catra Redactorulu Diuariului „Ellenör.“

Intre martirii libertatii sunt unii persecutati, condemnati la sortea gidanului r a t e c i t o r i u, si nu potu afla repausu in taberele ce se peronda in domnire, nece in a impilatiloru nece in a impilatoriloru.

Si intre toti acesti-a, sortea cea mai de compatimitu este a patriotulu de limb'a nemagiara, care nepotendu-si renega sentimentulu seu de cetatiani ma-

giaru, cerca salutea rasei sale in salutea si in florirea patriei comune si a uniceii natiuni politice.

Unu atare nefericitu este persecutatu pana la morte d'iu partea acelei clase ticlose, care fiindu corupta pana la radecina de reactiune, vindica sie-si dreptulu eschisivu d'a repesinta nationalitatea sa; acesta clase primindu d'iu man'a reactiunii tite inalte si bucature unsurose, numai atunci si-a deschisu gur'a, si si-a adusu aminte de nationalitatea sa, candu constitutiuinea magiara i-a datu dreptu si libertate spre a face acest'a, ba flexibilitatea aprobe debilitatea partiteloru magiare, periculosa pentru patria, i-a incuragiatu. Dicu, li-a datu curagiulu, pentrucu cine nu scie, cum ca acesti omeni joca rolulu nesupunerii apriate fatia cu statulu si legile acestui a, si dore, nu arare ori intre aplausele unui si altui partitu politicu; pana ce patriotulu de limb'a nemagiara pastrandu in sinulu seu schintea fidelitatii patriotice, intempina recela, indiferentismu ba si persecutiuni. Mi-pare reu, ca pre Dta inca te-a potutu misifica unulu mákvirág d'iu clas'a demarcata mai in susu; si nu ai oservatu, ca sagetele urei fure indreptate nu contra micci mele persone, ci contra principiuulu care l'am profesatu in tota viet'a mea suportandu pentru elu una multime de suferintie si persecutari, adeca contra principiuulu ideei statulu magiaru, alu uniceii natiuni politice magiare, si alu fidelitatii patriotice magiare; contra principiuulu santu alu libertatii constitutionalu, alu progresulu si civilizatiunii.

Nu este detorint'a mea a dejudeca, ca direptiunea cosmopolita a Dtale si partitu lui Dtale unde va conduce patria si natiunea magiara, care sta singura fara consangeni, incungiu ratu de mii de dusmani! Constitutiunea ma iara, restituita, a concesu, dore, destula libertate si pentru astfelu de direptiune, cu carea taber'a Mileticiloru si Macelariloru, precum vedu, simpatisesca la tota ocaziune cu una fidelitate atatu de statornica. Acest'a este treba privata a Dtale, a foiei si partitulu Dtale.

Mi-a fostu cu neputintia a nu areta cu degetulu taber'a, de la care veni ataculu, carea ca primulu si celu mai incarnatu adoptatoru alu ideei statulu austeria e u, se senti atatu de bine in grasele sale oficie sub acestu jugu impilatoriu, si carea afla inca si adi indulgentia, ma, precum vedu, chiaru si aliatu, intre partitele magiare; pana ce eu eram teraitu atunei de gendarmii absolutismulu, er' adi me intempina numai indiferentismu si recela, ma chiaru si persecutiuni.

Borosiu-Ineu, 11. Iuliu.

Jonu Papp, protopopu.

D. Redactoru alu Diariulu „Ellenör“ face la inganfat'a scrisore, urmatoriele reflexiuni moderate:

Asiguru pre dlu Ionu Pap, ca „Controloriulu“ nu este nece intr'o relatie cu taber'a „Mileticiloru si Macelariloru“, cu tote ca nu participamu nece unu picu in dorerea dlui prota, ba tocmu ne bucuramu — in interesulu patriei nostre — ca constitutiunea ungr'esca a concesu libertate destula pentru manifestatiunile politiceii urmata prin ei.

Dnulu prota se insiela, cugetandu, ca ataculu in cestiune contra numirii lui de inspectoru scolaru ar' fi venitu d'iu acea tabera. Celu ce a facutu acestu atacu, n'a potutu voi se misticu pre nimene, pentru ca este unu bravu omu magiaru, este unu individu atatu de onorabilu, in catu tote cate le afirma pre parol'a sa, se potu publica fara esitare.

Cumca este ore persecutatu seu ba dlui prota Pap d'iu partea celor de rase lui, nu sciu. Ci cumca d'iu partea guvernulu, nu este persecutatu, se vede d'iu numirea dlui de inspectoru scolaru. Deci pentru ce voiescu totu-si a se presinta inaintea publiculu ca „martiru“ si „gidanu ratiatoriu“?

Observatiunile Dlui Cernatoni sunt d'iu punctu de vedere alu seu, ca Redactoru alu unui diariu magiaru d'iu opusetiune, — noi, ca Redactoru unui diariu era d'iu opusetiune, dar' romanesc, nu potemu trece cu vederea ca se nu denunciamu publiculu rom. pre vechiulu denunciatoriu si hulitoriu de natiune Ioane Papp alias Füstös, si a nu-lu reflecta la mine oselo asertiuni caprinse d'iu intru inceputu pana in capetu scrisorica sa; d'iu carea noi publicamu numai strinsu cuvintele de hul. Mai nainte de tote, fiindu ca Dsa este protopopu, cetimu pre capulu S. sale d'iu Psalmulu 50 vers. 19. si urm. „Gur'ata deschisu-o libera spre reu si limb'a ta toru insiclatiune. Candu siedi josu, atunci ti vorbesci contra fratelui teu, contra fiulu mamei tale uneltez calumnie.“ etc., si recumendamu ca versurile 3. si urm. d'iu Psalm. 52. se si le citesca insu-si. Ap' avemu se-i reflectamu: Catu au duratu revolutiunea, dsa au sciutu esploata de mine ne pre guvernulu revol. de atunci si a nume pre guvernatoriulu — era bietii prentii se se povestesc multe despre modulu ce au impartitu dsa banii de ajutoriu ce li dedese ca angariutia d'iu partea guvernulu revol. — Dupa revolutiune, este dreptu, dsa fu inchisu cate va dile, dar' nu pentru fapte patriotice, cari nu le-au avutu, ci pentru carcol'e; — fu destituitu, este era adeveratu, dar' numai d'iu postulu de preside usurpatu cu delaturarea altui-a, au masu inse protopopu a donu protopiate (Beiusiu si Media du) dar' dupa nespusele storsure perdiendu tota sm'ia, respectulu si reputatiunea, denunciatu, trasu in procese pentru mancorie, storsure, immoralitate (scen'a cea scandalosa d'iu Rieni) fu parasitu de totu sultulu rom. catu de neceasu se arunda in bratiile maghiariloru si asi' pre ajutoriulu acestoru-a si a unoru maghiaroru la 1861. fu alesu deputatu. Activitatea cea romanesc si extra-supra-patriotica eunosenta. D'iu Beiusiu trebui se esa cu sine, dar capeta protopopiatulu de Borosiu Ineu, acest'a este ceea ce dsa numesce pedepsa, va se dica in locu de a fi inchisu intru o manastire ca se se poaesca, dsa gresesca de nou la 1865 si pana asta di, se d'iu inspectoru secundariu, de donu a clase, pentru marile sale servicie maghiaro-patriotice Dsa, omu betram vechiu protopopu, fostu preside consist. fostu deputatu, este remuneratu cu unu beneficium ce se da practicantiloru si cancelitiloru. Intru adeveru, noi inca suntemu acordu cu Dsa, ca meritele dsale nu au deplinu recunoscute, dar acest'a este totu dlui ministru Eötvös, elu se repareze nedreptatea, noi avemu se insemnamu in publicu (ca si cea d'iu epistol'a presint' dsa este bine cualificatu si ar merita negrasiu a fi numitu consiliariu la Directiune politiaa deja proieptata, unde ar responde mai bine chiamarii sale decatu la postulu actualu. Mare nerusinare; si inca mai mult reutate! se recere, ca cine-va, batjocuru in publicitatea magiara, prin magiari, se na a improsca cu lutu si denunciari in natiunii sale si se lingusiesca pre cei cari l'au scarmentatu si flocaitu. Numai candu linge man'a ce l'au ciomagitu. R e d.

Conferința invetiatorilor d'în tractul protopopescu al Lipovei, ținută în 28. Iunie, 1860. Presenti XXXII de Invetiatori.

Obiectul discușiunii §§ i d'în articolul 38, alu legii de instrucțiunea publică, cari tratădă despre scolele confesionale.

I. Darius Puticiu saluta pre colegii adunați, recumenda a se constitui conferința. Corpul invetiatorescu se declara unanimu, a se constitui în conferința. II. Lipsindu de a casa D. protop. (totdată și inspect. scol.) asemenea și D. Giorgia Fogarasu, adunarea rogă pre D. Cogio cariu a ocupă presidiulu, carele în cuvinte bine semnate multimesce pentru încredere, întreba apoi dacă conferința are să fie publică, ori privată? „Conferința se declara a fi publică.“ IV. La propunerea presiedintului d'a se alege notariu, conferința proclama pre Ionu Tudacescu. După constituire îndată conferința intona: „Imperate crescut!“ V. Presiedintele propune la ordine cetirea §§ lor d'în legea de instrucțiunea publică, cari concedu comunelor a si inființă și sustienē scole confesionale, comunale, s. a. era după cetire D. Sa formulădă urmatori'a propunere: „De ore ce d'în Artic. de lege de sub cestiune capu III. §. 11. apriatu se vede, că sustienerea scolelor „Confesionale“ pre langa observarea condițiunilor prescise în §§. 3. 11. 12. 27. 28. 29. 34. 59. 61. 64. 74. 88 111. 133 și 134 ni se concede. — Așa de bine conferința a se declara, pentru scole „confesionale?“ ori comunale? Conferința se declara a fi pentru principiulu de „scole confesionale“ în puterea „Statutulu Organicu“ compus de „congresulu natiunali d'în Sabia“ la an. 1868. și decide a starui: ca „Statulu Organicu“ săta mai curendu sē între în viață. VI. E. Andreescu reclama, că deca se afla cutare individuu carele este contr'a principiulu confesionalu, respective contr'a decisiunei de mai susu, este liberu a si descoperi parerea sa. Nu s'au aflatu înse nimice contr'a, ci toti pentru principiulu confesionalu deia adoptatu. VII. Puticiu, Andreescu și alții redica cuventulu pentru admnērea acelor invetiatori, cari ne luandu parte la conferința, ar' conlucră pentru adoptarea principiulu de scole comunale contr'a decisiunei „conferinței.“ Conferința decide. D. protop. și Inspect. scol. d'în partea „Conferinței“ este rogatu pre toti acei Invetiatori, cari prin neparticipare la „Conferința“ au fostu nepasatori de chiamarea lor, a i admnē, era pre cei ce s'ar' abate de la aceste concluse, a i îndrumă la ordine. — Protocolulu de fatia este a se comunică totoror invetiatorilor d'în tractulu protopopescu. VIII. Presiedintele propune a se aduce conclusu asupra §. 115. d'în lege, carele prescrie a se alege 4 reprezentanți d'în invetiatori la senatulu scol. comitatensu, deci în sensulu §. amintitu fiindu invetiatorii propocati a alege, ce cale voru luă. Conclusu. Alegerea la senatulu scolaru comitatensu, neconvenindu cu caracterulu scolelor confesionale — conferința declara a se participă la alegere, ci se alipsece de conclusele aduse în caus'a acēst'a de adunarea Invetiatorilor romani d'în comitatulu Aradului, ținuta la Sîrîa, în 22 Iun. 1869. IX. Presiedintele propune alegerea unui comitetu de 9, care sē conlucre, ca conclusele pte se se cefptuesca, — statutulu organicu sē între în viață; în fine pentru redigerea de statute și constituirea unei „reuniuni invetiatorești.“ Se proclamara de membri ai comitetulu: DD. Puticiu, Tomescu, E. Andreescu, V. Martini, I. Nestoru dan. Farasiu, V. Adamu, Blagoie, și T. Blancu. Era terminulu pentru revedinerea statutelor și constituirea „Reuniunii“ se ledge pe 16 Septemvre, 1869. — Conferința, votandū-se multiamita Dlui Cogio cariu, pentru portarea presidiulu, se inchia „Desceptate R.“

Canalulu de la Suez.

Fortē arare-ori ni aduce telegrafulu câte scire de una astu felu de însemnatate pentru cultura istorică, care intrunesc întregi omenimi, precum este scirea apandă în zilele d'în urma prin tota lu-

mea. Defigerea definitivă a terminulu deschiderii canalulu de la Suez pre 17. noemvrie anuncia victori'a unei ideie, carea, creata înca înainte de ast'a cu mii de ani de portatoriulu primariu alu civilizațiunii de atunci, de regele Egiptulu Sesostrisu, totu de un'afu de nou suscepută în intervaluri mai lungi sē mai scurte de genuri mari, carea înse parte pentru poterile lucrative putin perfectionate, parte d'în lips'a contielegerii contemporanilor nu se potū nece una dată realisă.

Acum acestu opu gigant'cu e maigat'a, și numai unu tempu scurtu — că ce ce sunt 4 luni? — ne despartiesce de deschiderea lui, și după devingerea totoror impedecămintelor fizice și spiretuali, comunicarea între marea rosia și cea mediterana va fi realisata. În butulu totoror dificultăților financiare, natiunale și politice facute realisării acestui planu grandiosu, canalulu de la Suez deveni unu factoru nedisputabilu.

Dacă privim rezultatele, ce sunt a se asceptă pentru comerçulu lumesc de la saparea terminata a ismului africanu-asiaticu, atunci trebue ținuta înaintea ochiloru dreptu caracteristica a întregi schimbării puse în prospectu, că imensulu comerçiu îndatinatu a se numi europeanu-indianu, va curge de nou pre acea ruta vechie, pre carea s'a fostu miscatu înainte de Vasco de Gam'a. Tendința pentru reitorcerea comerçulu la vechiele sale căli s'a manifestatu deia de stulu de chiaru prin întrebuintarea d'în ce în ce totu mai deșă a rutei transmarine, pre carea se transportă nu numai persoane, ci și încarcature de marfuri în masa, precum lana. Nu suferē indoiela, că partea precumpentoria a comerçulu între Europ'a de una parte, și între Indi'a cu tôte provinciile, ce cadu la spatele ei de alta parte, va întrebuintă nou'a cale marinară. Ma chiaru si una parte a comerçulu nordamericanu indianu, carui-a înca i se scurta calea, în venitoriu va pasa pre marea mediterana și cea rosia. Este lucru naturalu, că acum'a înca nu se potū prevedē în detaiu tôte urmările, cari se voru asocii acestei schimbări cardinale; atāt'a înse este securu, că marea mediterana si va eluptă una însemnatate cu multu mai mare, nu numai de cătu cea d'în prezente, ci ca si care n'a avutu neci odinora. Acēst'a înaltiere a însemnatății sale va influință în modu binefacutoriu mai cu sēma a sup'ra porturilor ei, fiindu că în proporțiune ele profitēza mai multu de scurtimea călii produse prin deschiderea canalulu; pentru că comparandū departarea insulei Ceylon de cele mai importante porturi nordice cu cea de la porturile d'în marea mediterana și a le mării lor ci laterali, venim la rezultatele urmatorie:

Departarea în mile geografice (60 pre 1°).

Porturile europene.	pre langa capulu bunei speranție	preste ismulu de la Suez	Diferința în favorea can. de la Suez.
Hamburgu	14650	7610	7040
Amstelodamu	14450	7420	7040
Londr'a	14340	7300	7040
Marsilia	14500	5490	9010
Genu'a	14690	5440	9250
Trieste	15480	5220	10260
Venetia	15440	5180	10300
Odes'a	15960	5080	10880
Constantinopole	15630	4700	10900

Dreptu acē'a calea cătra Ceylon preste Suez e mai scurta:

de la Hamburgu cu	48%
„ „ Amstelodamu cu	49%
„ „ Londr'a	49%
„ „ Marsilia	62%
„ „ Genu'a	63%
„ „ Trieste	65%
„ „ Venetia	65%
„ „ Odes'a	68%
„ „ Constantinopole cu	70%

Abstragundu de la acestu avantaju mare este de a se reconsideră si impregiurarea, că tocmai porturile mării mediterane, cari adi sunt cu multu mai departate de cătu porturile nordice, voru deveni despartite de Indi'a-resarțena numai prin una cale scurta. Sē luăm sp. es. Trieste și Londr'a, și vomu vedē numai decātu, că calea de la Trieste la Ceylon este adi cu 1140 de mile mai

lunga de cătu era de la Londr'a la Ceylon, pre candu calca de la Trieste facuta preste canalulu de la Suez va fi cu 2080 de mile mai scurta de cătu de la Londr'a. În ra ortu cu cetatea Hamburgu, calea marinară de adi de la Trieste cătra Ceylon e cu 830 de mile mai lungă, pre candu facuta preste canalulu de la Suez va fi cu 2390 mile mai scurta.

Statele de pre langa marea mediterana obtinū asiē dara celu mai mare folosu de la canalulu acestu-a, se întielege că dacă lu-voru scl manuă; înse conformu pusetiunii prezinti a lucrurilor, numai despre trei state pote si vorba, și anume: despre Francia, Italia și Austro-Ungaria, și nu suferē indoiela, că d'înre aceste Austro-Ungaria are pusetiunea cea mai favorabilă.

Cu multu mai imediatu este înse pentru Austro-Ungaria avantajulu cu privire la comerçulu în masa; Trieste intrunesc doue preferințe, și anume: d'înre porturile cari vinu aici în concurența elu este celu mai de la média-nopte, și jace mai afundu „în intrulu țierei;“ totu de-an'a dată — abstragundu de la Venetia — jace aproape de Port-Said, inceputulu canalulu, fiindu că calea pana acolo e cu 270 de milē mai scurta, de cătu de la Marsilia și de cătu de la Genu'a cu 220 de mile; în raporta cu Venetia diferința este numai de 40 mile în favorea celei d'în urma.

Espusetiune regnicolare.

În Pest'a s'au inființiatu unu comitetu pentru lucrările pregatitorie la espusetiunea regnicolare, ce se va ținē aici în tomn'a anulu 1870. sēu, după impregiurări în primaver'a anulu 1871. — La an. 1865. se facuse aici, în paduricea cetății, espusetiune, dar' numai agronomică, adică de instrumente machine) pentru agricultură; — asta dată espusetiunea are sē cuprindia, a fara de acestu ramu, înca și altele, ba întregu terenulu activității omenesci. Agricultorulu, silvicultorulu, băiasulu, grațiarulu, etc. cari toti exploateza și redica avutele comore ale pamentulu patriei, — manufactorulu și industrianțulu (maetri), cari productelorulu naturale dandū forme nenumerate li imnaresece valoarea; — artistulu, carele materiei dă forme ideale și prin acēst'a imultiesce capitalulu spiretualu, toti sunt chiamati a da doveda de activitatea lor, d'în carea are sē provina înflorirea materială și spiretuală a patriei.

Cei ce dorescu a espune inși-si cătece-va d'în productele maniloru sale, sē se adreseze de a dreptulu la „Comitetulu provisoriu de Espusetiune.“ Casa Teatrulu vechiu, Construitur'a I. avendu a însemnă pe scurtu:

1) Ce felu de obiecte voru a tramite la espusetiune.

2) Cătu spatiu (largamentu) se recere pentru asediarea obiectelor espunende, (pre pamentu, pre mese, ori pre pariete)?

Ighiu, 15. iuliu, 1869.

St. Die Red! În Nr. 72 a'u pretiuitulu diariu „Federatione“ sub rubric'a „Transilvania“ ati binevoitu a publică unu estrasu d'în diferite sciri de la Blasiu, d'înre cari unele se reforescu la cestiunea participării la congresulu catoliciloru de rit. lat. d'în Bud'a-Pest'a.

Între aceste sciri se cuprinde că „D. protop. Augustin Popu de si s'a încordatu precātu numai a scintu, nu a potutu scote la cale, că-ce eparchianii lui s'au dechiaratu în contr'a participării.“

Autorulu acestei faime a potutu fi condusu de o intențiune bună, dar' mi va permite, că informatiunea Dsale nu se basēza pre adevēru. Eparchianii d'în eparchia Albei-Iulie nu s'au dechiaratu pana acumu nece într'o parte, d'în causa, că nu li-s'a oferitu ocașiunea spre aceea, ci d'înși au acceptatu cu o forte mare dorința convocarea sinodulu tractualu spre a potē da si d'înși es-

presiune convingerei ce o nutrescu întru o afacere atātu de importantă.

Deca D. protop. August Popu s'a adoperatu, sēu nu a capacită pre cine-va despre folosulu ce ni-arū potē proveni d'în participare, nu sciu, înse d'în motivulu preadusu, Dsa nu s'a potutu încercă a o face acēst'a în sinodu.

Ce e dreptu, zelulu și amorele cea forbinte a prețimoi nostre tractuale ne îndreptatiescu a speră, că d'înș'a nu-si va da consensulu nece odata la asemenea participare, înse precumu am observatu mai susu, înca nu a datu nece unu felu de dechiaratiune în respectulu acestu-a, ceea ce ni causēdă, potu dice, o indignatiune generală.

Ioachim Crisianu m. p. parocu rom. gr. cat.

Romani'a.

Respunsulu Dlui Ministru Cogalniceanulu adres'a Dlui D. Ghica, Ministru de Esterne.

(Fine.)*

Si apoi chiar' în Francia, ore, principiulu libertății comerçulu în aplicatiune, nu si-are exceptiunile sale?

Că eu nu sunt pornitu d'în nici o ura contr'a jidoviloru, și că precātu mi-este permis prin legile țierei me silescu d'în contra a face, ca si jidovii sē potă beneficia de avantajele libertății industriale; dovedescu alte ordine ale mele, (vedi anes'a D.) cari chiar' prin sate permitu unu domiciliu provisoru la mai multe categorii de meseriasi israeliti, precum: machinisti velniceri, zidari, dulgheri, croitori etc.

A merge mai departe în contr'a legiloru positive și în contr'a interesulu natiunei mele, ar' fi sē lipsescu înse-si detoriiloru mele de Ministru Romanu, si ar' fi sē compromitu însa-si securitate publică, că ci populațiunea Romană, negasindu în guvernul protectiune și apărarea lor, ar' potē recurge la medie extreme, a caror-a cele atātău victime ar' fi jidovii carciunari.

În acēst'a situatiune, nu unu ministru, ci dicee ministri succedendū-se la putere, unulu după altulu, n'ar' potē face altu felu, decātu ceea ce am facutu eu si predecesorii mei; si acēst'a potē chiar' în interesulu jidoviloru, precum deia o si recunoscū cei mai luminați d'înre ei.

Si apoi, Romanii n'au pretensiunea de a fi mai civilizați în 1869, decātu erău Francesii în 1806—1812.

Escelența sa Marquisulu de la Valette cunōsce mai bine decātu mine mesurile exceptionale, pre cari Napoleone celu mare, în interesulu Francesiloru, a fostu silitu sē le iēe în contr'a jidoviloru d'în Alzas'a și d'în Lorenia.

Ministri ai Romaniei, ai unei țiere cu unu regim constituționalu, noi nu potemu a guvernă decātu conformu cu voința natiunei. — Suntemu detori a ținē de trebuințele, de pasurile, și pana la unu ore care punctu, chiar' si de prejudiciile ei.

D-vestra, Domnule Ministru, cunōsceți furtunele ce s'au iscātu si în adunare și în țiera, numai candu unu Ministru cutēză sē dica unu cuventu în cestiunea israelita; sciti la căte restelmaciri, la căta agitatiune a datu locu propunerea ce în siedința d'în 22. maiu an. c. am facutu deputatiloru, pentru a orendu o ancheta parlamentară în acēst'a afacere complicată și gravă.

Acēst'a dovedesce marea iritatiune d'în partea populațiuniloru Romane, provenita d'în grele suferințe și d'în o legitima îngrigire, că-ci este vocea unei natiuni ce se simte amenentiata în natiunalitatea sa și în interesele sale economice. — Acēst'a voce strainii o potu inabusă, dara nu este permisu nici unui ministru Romanu, de ori ce partitu ar' fi de a nu o ascultă.

Acum, potē ni se va face întrebarea, că trebue ca starea lucrurilor, în ce priveșce jidovii, sē remana nedeterminată, cum ea este asta-di?

Respundu categoricu: Nu! — D'în contr'a, trebue sē ne ocupăm energicu și neadormitu cu luminarea și îmbunătățirea aceste c'ase numeroasă a populațiunei nōstre, ci asiē sē ajungem la stingerea ureloru populare ce sunt în contra jidoviloru, și la

*) A se vede nr. 76. și 77.

asimilarea lor cu cei alti locuitori ai Romaniei.

Acést'a, inse, nu se va potè dobandi decâtu respectandu-se mai întâiu interesele natiunii si ale tieriei, decâtu respectandu-se prescripitiunile constituțiunei, care, in ceea ce privește drepturile politice, deși s'a rostitu într'un chipu definitivu. Si nu noi, si nu d'abiè trei ani dupa promulgarea ei, vomu veni sè ceremu modificarea sèu calcararea legii nôstre fundamentale.

Dara, este a dîce, cã inafara de restricțiunile constituțiunei nu este nimic de facutu in acést'a tîera pentru imbunetãtirea sortii israelitiloru, si pentru a face d'in ei locuitori folositori si celoru alte clase a populațiunei nôstre?

In siedinti'a camerei d'in 22. maiu, eu amu espusu cari sunt parerile mele despre ceea ce este de facutu, si dorindu a supune acele pareri inaltei apreciațiuni a guvernamentului francescu, mi si permitu a ve anecșã aci cuvintele mele (vedi lit. E).

Dara, acést'a este misiunea nôstra pentru fitoru. — Pentru trecutu, si chiar' pentru presentu, era-si nu se potu plange israelitii in contr'a Romaniei.

De la Conventiunea d'in 1858 si pana asta-di, adeca într'unu sîru de apròpe 12 ani, si guvernul si natiune au cautatu sè imbunetãtesca sort'a israelitiloru, desfiintandu mai multe legi ce purtãu marc'a barbariei, si punendu alte legi in armonia cu spiritulu civilizațiunei moderne.

Nu cu multi ani mai nainte, israelitii erãu adevcrati paria in societatea nôstra, si nu aveãu dreptulu nici macaru in materia criminala de a marturisi in contr'a creștiniloru.

Persònele si averile loru erãu supuse la diferite restricțiuni, si demnitatea omenescã chiar', poteã sè fie insultata in ei, fãra a pòte recurge la scutul legiloru. Asemene mai multe profesiuni li erãu interdîse. — Asta-di acést'a deplorabila stare de lucruri a contenitu; israelitii se bucura de libertatea de consciința si de religiune cea mai absoluta. Ei au dobinditu mai multe drepturi civile; potu a esercea cele mai multe d'in profesiunile interdîse; ei sunt asta-di profesori si medici, si in aceste insusiri potu fi si funcționari ai Statului; mai potu fi farmacisti, tipografi, ceea ce inainte li erã interdî-u. Prin legea comunala ma multe categorii de israeliti, si in specialu acei ce au trecutu prin scòle sèu armata, au dobanditu drepturi comunale. In fine, israelitii asta-di se bucura de mai multe drepturi constituțiunale. — Respectulu domiciliului si alu persònei, dreptulu la invetiamentu u salariatu de statu, libertatea de consciința, de intrunire si de presa, tòte aceste-a israelitii le au pre acelu-a-si picioru ca si Romanii.

Ei bine, tòte aceste drepturi israelitii lej detorescu numai liberei vointie si sentimentulu de dreptate a Romaniloru, fãra nici o interventune diplomatica, fãra, nici o presiune straina. — Ei voru dobandi si mai multu; inse, spre a ajunge la acestu resultatu, ei trebue a se otari de a se adresã numai la generositatea tieriei, numai la dreptatea acelei natiunii care in tempuri grele a datu ospitalitate parintiloru lor, si chiar' asta-di i hranesce cu imbelsingare. Activitatea loru intrebuințieze-o nu intru a starui Romaniei complicațiuni diplomatice, ci intru a dà in mediloculu loru impulsione civilizațiunei si Romanismului. Imiteze pre coreligionarii loru d'in Franci'a, d'in Angli'a, d'in Germani'a, si adopte limb'a si moravurile Romanesce, sè intre in scòlele si in armat'a nôstra, sè deè activității si inteliginției loru o directiune folositoria si celoru alte clase ale societãtii, in mediloculu careia ei vietuescu, sè se asimileze in fine, cu cei alti locuitori ai tieriei. Si candu ei voru deveni Romani de factò, fie securi, cã Romanii in inaltulu sèu sentimentu de dreptate, si in deplin'a sa autonomi'a, nu va sta la indoiele de ei strengre la sinulu sèu, ca si pre cei-alti fii ai sèi, fãra a se uitã prin ce cultu ei adorèza pre Ddiu.

Asiu fi prea fericitu deca slabele mele cuvinte ar' potè sè distruge d'in consciința Ministriloru Francesi reu'a impresiune, pro-

dusa de raporturile eronate ale corespondentiloru sèi d'in Moldov'a: cã-ci, precum am mai disu-o, Romanii tiene la protectiunea, si mai multu inca, la bun'a opiniune a Francei. Si asid fiindu, si in cestiunea israelitiloru, ca si in tòte cestiunile, noi, si ca Ministri si ca Romani, vomu cautã a ne face demni de bun'a vointia si de stim'a natiunii Franceze si a guvernului sèu.

Priimiti, Dnule Ministru, expresiunea prea deosebitei mele consideratiuni si afectiuni. Min. C o g a l n i c e a n u.

(„Ad. Nat.“)

VARIETATI.

(† Necrologu.) Nicolau Popoviciu, parocu rom. in V. Odriheiu, dupa unu scurtu morbu de douè dîle (de dorere de inima) in 10 iuniu, st. v. in etate de 65 ani au repausatu in Domnulu. Fratii: Ionu, Simeonu, Arseniu si Teodoru lu gelescu d'impreuna cu parochianii, caroru-a li fusese adevcratu parinte sufletescu. Fie i tierin'a usiora!

** (Tratatulu de gramateca), premiatu de Academi'a Romana se tiparesce la Blasiu sub ingrigirea autorului. Opulu este dedicatu memoriei repausatului Vangele Zap'a, — spune „Ad. Nat.“

** (Cetimu) in „B. P. Kôz.“ cã D. Andreiu Cosma este numitu ajuntu la inspectoratulu scolaru pentru comitatele Solnocu-de-medioculu si Crasua.

** (Fratele papei). Gavrilu, capulu familiei de Mastai Ferretti, in urm'a unei caderi nenorocite, mori in etate de 90 ani in Sinigaglia.

** (Sevorbesce) cã la universitatea pestana, cursulu juridicu se va despartì de alu sciintieloru de statu; ca estu-modu cei ce se pregatescu numai pentru justitia, seu numai ptr. admin., sè-si pota ajunge scopulu intr'unu tempu mai scurtu. Se intielege, cã si dupa despartire voru remanè studie, care se voru propune si ascultã in comunu.

** (Statisticiu.) In institutul privatu pentru nebuni alu dr. Schwartz in Bud'a d'in ianuarie 1869 pana la finea lui iunie, s'au curatu 65 barbati, 51 femei, cu totulu 116 bolnavi. S'au vindecatu 8 barbati, si 9 femei = 17, s'a datu in altu institutu 2 femei, au muritu 5 barbati si 1 femeia = 6. Prin urmare la 1 iulie a remasu inca sub cura 52 barbati si 39 femei, cu totulu 91 de bolnavi. — Cu spese proprie s'au curatu 89, d'intre cari 27 au fostu oficiari si 24 d'intre ei s'au curatu pre spesele statului; er' d'in fundatiunea facuta de proprietarul institutului s'au curatu 3. De toti 116. — Dupa origine au fostu d'in Ungari'a si Transilvani'a 79; d'in Croati'a si Slavoni'a 8; d'in Austri'a inferioara si superioara 3; d'in Boemi'a 3; d'in Stiri'a 2; d'in Crain'a 1; d'in Moravi'a 3; d'in Galiti'a 4; d'in Tirolu 1; d'in Prusi'a 2; d'in Bavari'a 2; d'in Hanover'a 1; d'in Braunschweig 1; d'in Sasoni'a 1; d'in Itali'a 1; d'in Serbi'a 2; d'in Romani'a 2 — Spesele pentru cura suntu otarite de la 1—3 fl. 33 cr. la dî.

** (— et respice finem!) Pertratãrile intre Austro-magiari'a si in Romania si Serbi'a pentru estradarea desertoriloru si a celoru supusi la asentare, sunt cãtra fine, — spunu foiele unguresci. Aci ni vine in minte dicãl'a tiranului Dionisiu: Quid quid agis prudenter age —!

** (Bibliografiã. Dictionariulu unguresscu-romanescu). (Magyar-román szótár) compusu de Georgiu Baritiu Brasiovu 1868, legatu usioru cu 3 fl. 20 cr., legatu tièpenu cu calcaie de piele (Halbfranzband) 3 fl. 70 cr. v. a. se pòte trage inca totu de la auctoriu de a dreptulu, se pòte comandã si prin librerie totu cu pretiurile susu aratate, pentrucã s'a ingrigitu, cã pretiulu se remana acela-si. — La cei mai departati d'intre dd. abonati s'au tramisu esemplariale prin posta, d'in caus'a ca ori ce alta ocaziune prompta si sigura a lipsitu. La cei cari au primì cãte 10 a 50 ecs. s'au tramisu prin carausi si pre calea ferata.

Sciri electrice.

Madridu, 17. iuliu. Eri la mediulu noptii se arestara 13 oficiari sergenti d'in garnison'a d'in Madridu, fiindu acusatì, cã facu parte in conjuratiunea carlistiloru.

Neoplant'a, 17. iuliu. Drèpt'a congresului a publicatu una dechiaratiune, rectificandu-si esîrea d'in congresu, era stang'a unu protestu. Una deputatiune merge la patriarculu. Se dîce, cã se va tienè unu mitingu.

Vien'a, 17. iuliu. Intregu ministeriulu e gat'a si decisu, a luã asupra si tota raspunderea pentru esecutarea amnestiei date eppului Rudigier.

Vien'a, 17. iuliu. Imperatulu va primì la 20 l. c. in Schönbrunn pre membrii congresului cãlîi ferate.

Londr'a, 17. iuliu. Camer'a represintantiloru respinse tote emendamentele facute de camer'a lordiloru la bilulu beserecescu.

Parisiu, 17. iuliu. Noulu ministeriu va fi numai unu organu de transactiune, fiindu cã celu putînu cinci portfoiuri, cerute de parti'a de midilocu, cadu afara de combinatiunea ministeriale.

Vien'a, 17. iuliu. Delegatiunea ung decise in una conferintia a nu tienè siedintie publice pana candu celu putînu trei su-comisiuni nu-si voru fi terminatu agendele. Sectiunea pentru resbelu si-tiene siedinti'a luni, sectiunea pentru afacerile straine joi, fiindu cã mai întâiu trebuescu examinate socotelele presintate. In siedinti'a sectiunii financiare s'a discutatut asupra referatei despre bugetulu comunu financiaru pana la finea an. 1868. La siedintie participara minist. com. de finance Beke si Venninger.

Vien'a, 19. iuliu. Conformu unei scire oficiali sosite aici, deschiderea canalului de la Suez se va intemplã la 17. noemvre. Nãile totororu natiuniloru de la 17 pana la 20 noemvre voru potè navigã liberu; era de la 21 noemvre va fi a se solvi de fiacare pasageru sèu tona de greutate cãte 10 franci.

Vien'a, 19. iuliu. Consiliulu comunalu primì eri pre membrii congresului cãlîi ferate, si arangiã unu banchetu in onorea ospetiloru.

Parisiu, 19. iuliu. Diurnalele considera noulu ministeriu de unu ministeriu de transactiune. Cu privire la convocarea corpului legelativu pana acum'a nu s'a decisu inca nemica. Aegris, Ollivier si Talhouet respinsera portfoiurile oferite lor, promisera inse cã voru spriginì noulu ministeriu. Marsialulu Vaillant s'a numitu ministru alu casei imperatesci.

Vien'a, 19. iuliu. Curi'a romana incunoscintiã pre guvernele catolice, cã cãtu mai eurendu voru primì invitarea la conciliulu ecumenicu.

Vien'a, 19. iuliu. Adi, su presidiulu secretariului de statu Fournier se deschise congresulu germanu alu cãliloru ferate. — Minist. comerçului Plener salutã adunarea sprimandu-si bucuri'a, cã s'a alesu Vien'a de loculu intrunirii, si accentuã necesitatea unei ingrigiri comune pentru comunicatiune.

Parisiu, 19. iuliu. Se afirma, cã consiliulu ministerialu a statoritu convocarea corpului legelativu pre luna lui octomvrie.

Vien'a, 19. iul. Comisiunea militar'a a delegatiunii ung. a primitu marea lefei oficialiloru pana la capitãnu de clas'a dou'a. Gagea pentru capitãnu de clas'a prima s'a statoritu la 1068 fl. Maririle ulterioare a lefeloru fursterse. Portiunile de fènu si ceelalale competintie acidentarie s'au redus forte tare.

Vien'a, 21. iuliu. Sectiunea militar'a a delegatiunii unguresci tienè adi siedintia, inse nu s'a adusu nec unu conclusu. S'au discutatut cinctitle. Majoritatea membriloru comisiunii e aplecata la stergeri mari.

Economicu.

Incottulu Bichisu grãulu, semenatu in pamenturile de tabacu, este frumosu si bunu, in malaisece este slabu in mirisece si mai slabu. Vinu $\frac{1}{2}$ ca in antrecutu. Pome, ghinde, forte putiene. Fènu de pratu $\frac{1}{6}$ ca in an. trecutu.

In Transilvani'a, grãulu de tomna si secar'a, in scaunele securescã afara de scaunulu Muresiului, promitu un secerisiu asemene celui d'in anulu trecutu pre campia inse recolt'a va fi multu mai seraca ca in anulu trecutu, asemenea va fi cãgrãulu d'in comitate si in scaunele sasescã secar'a inse promite ce-va. Rapitia se produce putiene, si d'in ast'a inca a peritu un parte. Semenaturele de prima-vèra, luatè ingnere, promitu una recolta mediocia, porumbulu e frumosu, fènu va fi maiputienu ca in an. tr. asemenea si vinulu, cã-ce una parte a inghiatiatu in aprile-maiu candu era frigulu celu aprigu. Pome inca-su forte putiene. — Aste le impartesimu dupa constatãrile directiunii societ. agronomice d'in Transilvani'a.

Bursa si Comerçulu.

Pest'a, 20. iuliu. Tempulu liniicit seninu si temperatur'a calda. Termometru + 23° Reaumur, Barometru 28" 7".

Bucatele. Comerçulu de bucate adi fu fòrte marginitu, grãu s'a adusu pretinu la tèrgu, si pretiulu i-a scadiutu cu 5—10 cr. de mesura. S'au notatu grãu de Tis'a 600 mes. de 86 punci cu cãte 4 fl. 80 cr. — 400 mes. de 85 $\frac{1}{2}$ pdi. cu cãte 4 fl. 55 cr. — 1700 mesure de 87 pdi. cu cãte 4 fl. 95 cr. — grãu de Pest'a 200 mes. de 86 punci dusu la calea fer. de nordu cu cãte 5 fl. — grãu de Banatu 1000 mes. de 85 $\frac{1}{2}$ pdi. cu cãte 4 fl. 40 Tou dupa centenariulu vamalu. Efecte. Imprumutulu cãliloru ferate cu 107 si 106 $\frac{1}{2}$ cumperatu in mare. Creditulu ungurescu cu 108 fl. Banc'a franca-ung. cu 78 $\frac{1}{2}$ cumperatu, Banc'a angla-ung. de la 117—115, Banc'a comerciala d'in Bud'a cu 251 fl. cercatu, Omnibus cu 152—153 cumperatu. Valute. Galbeni cu 5.91 $\frac{1}{2}$, obligatiuni de casa cu 1.83 $\frac{1}{4}$, Augsburgu 103.80 inchiatu.

Bursa de sèra. Comerçulu forte ammat. Omnibus 154 deschisu, s'au radicati la 158 si inchiatu cu 152 $\frac{1}{2}$ —152 $\frac{3}{4}$, Tramvay cu 204.

Pest'a, 21. iuliu. Tempulu e frumos, caldur'a cresce. Termometru + 25° Reaumur, Barometru 28" 6". Ap'a a crescutu de eri cu 1 $\frac{1}{2}$.

Bucatele. Comerçulu de bucate si adi fu forte slabu. S'au notatu grãu de Tis'a 200 mesure. de 86 $\frac{1}{2}$ pdi. cu cãte 4 fl. 80 cr. — 500 mes. de 87 $\frac{1}{4}$ pdi. cu cãte 5 fl. 5 cr. — Tote pre trei lune. Secara fu putina si s'au notatu 700 mes. de 78—80 pdi cu cãte 3 fl. 30 cr. pre trei luni. Ordin nou s'au notatu 1000 mesure de 69—72 pdi cu cãte 2 fl. 50 bani numerati. Porumbu (Cucurudiu) de Banatu s'au notatu 1700 cent. vam. cu cãte 2 fl. 27 $\frac{1}{2}$ cr. bani numerati. Valutele si devisele au crescutu. Augsburg cu 103.80 Francfurt cu 103.60—90.

Bursa de sèra. Creditulu austriacu cercatu, cu 303 inchiatu, calea fer. orientale cu 102 $\frac{1}{2}$ —103.

Propriet. redact., respundietoriu si editoriu: ALESANDRU ROMANU.